
ODNOSI MED EU IN KITAJSKO – NA POTI K POŠTENEMU IN VZAJEMNEMU PARTNERSTVU

Marec 2021

---

*„Da bi imeli načela,
najprej potrebujete pogum.“*

Kitajski pregovor

Starodavni kitajski cesarji so trdili, da njihova vladavina temelji na nadnaravnem mandatu. Verjeli so, da so nebesa izbrala Kitajsko za „osrednje kraljestvo“, središče sveta, najmočnejše, najbolj skladno, najbogatejše in najmodrejšo cesarstvo vseh časov. Sodobni opisi, ki jih je popularizirala kitajska komunistična stranka, temeljijo predvsem na preteklosti. Poudarjajo, da je bila Kitajsko pet tisoč let središče sveta, preden so „nebesni red“ porušile nenaravne motnje, ki so jih povzročile zahodne sile. Kitajski voditelji obljublajo, da bodo obnovili status, ki si ga Kitajsko domnevno zasluži, in tako ponovno vzpostavili „naravno“ stanje sveta.

Podobno kot vsi zgodovinski opisi je tudi kitajski skupek dokazanih dejstev in ideoloških trditev. Arheološke raziskave ne podpirajo trditev, da ima Kitajsko „več zgodovine“ kot druge države. Poleg tega so bila v kitajski zgodovini obdobja moči, propada, vojskujočih se kraljestev, tuje vladavine in bistvenih sprememb, ki so jih prinesle tuje zamisli in vpliv. Trditev o mandatu iz nebes, ki naj bi ga imela stranka, katere ideologija izhaja iz teorij Marxa, Lenina, Maa, Denga in zdaj Šija, je zelo vprašljiva.

Odnosov v večstranskem svetovnem redu, ki temelji na pravilih, v 21. stoletju ni mogoče oblikovati na podlagi zgodovinskih pripovedi, preoblikovanih v nacionalno komunistično ideologijo. Tak pristop je lahko dvorezen meč, saj lahko vsaka država izkoplje zgodovinsko „dokazane“ zamere do svojih sosed. Stoletja stari zemljevidi ne morejo imeti prednosti pred mednarodnim pravom pri določanju meja in ozemeljske pripadnosti, če želimo zaščititi mirno in spoštljivo sodelovanje med našimi sosedami v Evropi in Aziji.

Kitajsko je bila s svojo razburljivo zgodovino, bogato kulturo, filozofijo in inovativnim obrtništvom več stoletij predmet občudovanja, navdiha in iskrenih, pa tudi neiskrenih želja Evropejcev.

Evropska komisija je marca 2019 označila Ljudsko republiko Kitajsko za partnerico v sodelovanju, pogajalsko partnerico z nasprotnimi interesi, gospodarsko konkurenco in sistemsko tekmičo.

Glede na politične posledice pandemije COVID-19 in uvedbo tako imenovanega zakona o varnosti v Hongkongu, agresivna

prizadevanja za dolgoročne cilje v odnosih do Sinkianga, Tibeta in Tajvana, neupoštevanje večstranskega sistema in mednarodnih sporazumov, širjenje kitajskega škodljivega vpliva ter neizpolnjevanje obveznosti glede temeljnih človekovih pravic menimo, da je ta štiriplastni pristop zastarel. Kitajsko bi kot partnerica EU morala spoštovati svoje mednarodne obveznosti, kar pa zaenkrat ne drži. Tekmovanje med sistemi je vse bolj prevladujoč vidik našega odnosa, vendar ne smemo zanemariti potrebe po nadaljnjem dialogu s Kitajsko.

Priznati moramo, da je vedenje sedanjega kitajskega vodstva vse bolj odločno in odstopa od metode kolektivnega vodstva ter je prevzelo obnovljeni kult osebnosti. Svetovni boj med demokracijo in avtoritarizmom je glavni dejavnik našega odnosa s Kitajsko. Posledično je vse manj prostora za sodelovanje in gospodarsko izmenjavo.

V letu 2020 je bila Kitajsko glavna trgovinska partnerica EU. Gospodarski in trgovinski odnosi morajo torej nedvomno biti v središču sodelovanja med EU in Kitajsko, vendar ne edini odločilni dejavnik. Koristi pa niso enako razdeljene. Strani se ne strinjata o temeljnem vprašanju vrednot in norm, na katerih je bil zgrajen sedanji povojni mednarodni red. Evropo usmerja spoštovanje demokracije, pravne države in človekovih pravic, Kitajsko pa je avtoritarna enostrankarska država. Vseeno se moramo truditi kar najbolj povečati koristi naše medsebojne gospodarske odvisnosti in obenem obravnavati tudi obstoječa neravnovesja.

Evropska podjetja skrbi vse slabše poslovno vzdušje in vse bolj nepoštena konkurenca kitajskih podjetij, tako na Kitajskem, kot tudi drugod. Slednjo spremlja tudi vse bolj napadalen pristop kitajske diplomacije do posameznih držav članic in EU. Evropske univerze, raziskovalci, novinarji in akterji civilne družbe se soočajo s pritiskom, cenzuro in grožnjami ne samo pri delu na Kitajskem, temveč tudi v Evropi. Do tega prihaja, kadar kitajske oblasti sklenejo, da so napadene njihove uradne doktrine in politike, kar neposredno vpliva na širjenje evropskih vrednot in poštenih ter enakih pogojev za podjetja in državljane.

Evropski državljani pa dojemajo kitajsko odločnost in vse večjo prisotnost v državah članicah kot napad na evropski način življenja. Evropejci so zaskrbljeni, da neobstoje preglednih, pravičnih in enakih predpisov škodi konkurenci in v njihova življenja prinaša več slabega kot dobrega.

Sodelovanje za reševanje svetovnih težav

Ob upoštevanju teh izzivov želimo s Kitajsko sodelovati na področjih skupnega interesa. Kitajska ima 1,4 milijarde prebivalcev in je ogromen trg, njeno gospodarstvo je eno od treh največjih, je ena od najbogatejših držav na svetu, največja svetovna izvoznica, jedrska velesila in stalna članica Varnostnega sveta Združenih narodov, zato je nepogrešljiva pri reševanju svetovnih težav.

Država je zdaj strateška partnerica EU v boju proti podnebnim spremembam in svetovnem prehodu na obnovljive vire energije. Kitajska je podpisnica Pariškega sporazuma od leta 2016, čeprav je trenutno največja svetovna povzročiteljica emisij toplogrednih plinov in ogljikovega dioksida (proizvede skoraj 30 odstotkov svetovnih emisij). Zato bomo kitajsko vlado držali za besedo in pričakujemo, da bo zmanjšala emisije pred letom 2030 ter dosegla ogljično nevtralnost do leta 2060. Ponujamo industrijsko sodelovanje pri razvoju visokotehnoloških rešitev, zlasti na področju zelenega vodika.

EU tudi želi sodelovati s Pekingom pri zagotavljanju stabilnosti in trajnostne rasti v državah v razvoju. Vendar so sistemske razlike in pogost strogo koristolovski pristop kitajskih oblasti doslej ovirali ta prizadevanja. Zato odločno nasprotujemo kitajskemu ne trajnostnemu pristopu k sodelovanju z Afriško unijo in afriškimi državami na področjih dostopa do surovin, izkoriščanja novih trgov, človekovih pravic ter okoljskih in podnebnih vprašanj.

Obe strani sta opredelili boj proti terorizmu kot dodatno možno področje sodelovanja. Vendar je opredelitev terorizma, ki jo uporabljajo kitajski organi kazenskega pregona in pravosodni organi, ohlapna. Poleg tega so obtožbe o terorizmu pogosto samovoljno in za nazaj uporabljene proti miroljubnim protestnikom in zagovornikom pravic manjšin, kar se vse pogosteje dogaja v Sinkiangu, Tibetu in Hongkongu. Dokler se torej izvajajo te prakse, je lahko sodelovanje na področju boja proti terorizmu samo omejeno.

Ne glede na naša razhajanja pa bi morali še naprej sodelovati v strukturiranem dialogu s Kitajsko o reševanju svetovnih izzivov, kot so podnebne spremembe, nezakonite migracije, vrnitev k trgovini, ki temelji na pravilih, in sistemu arbitraže v okviru STO ter vzpostavljanje učinkovitih mehanizmov za urejanje finančnih trgov. Veliko od tega pa je odvisno od pripravljenosti Kitajske, da spoštuje mednarodne norme in pravila.

Obramba mednarodnega reda, ki temelji na pravilih

Mednarodna trgovina in dostop do novih trgov sta omogočila bistveno izboljšanje življenjskega standarda po vsem svetu. Prispevala sta k ustvarjanju delovnih mest, povečevanju blaginje in zmanjševanju svetovne revščine. Ostajamo zavezani gradnji odprtega in pravičnega svetovnega trgovinskega sistema. Oblikovan mora biti na podlagi večstranskega reda, ki temelji na pravilih, v njegovem središču pa morajo biti demokratične vrednote. Evropa mora za doseg tega cilja konstruktivno sodelovati s svojimi partnerji.

Podpora večpolarnemu svetu in mednarodnemu redu, ki temelji na pravilih, je še vedno razglašeni temelj zunanje politike Kitajske. Predsednik Ši Džinping je večkrat govoril o pomembnosti večstranskega svetovnega reda, med drugim tudi v pomembnem govoru v Davosu leta 2017:

„Gospodarska globalizacija je res ustvarila nove težave. Vendar to ni razlog, da bi jo povsem odpisali. Namesto tega bi se ji morali prilagoditi, jo usmerjati, ublažiti njene negativne učinke ter zagotoviti njene koristi vsem državam in vsem narodom.“

Ne smemo spregledati dejstva, da kitajska podpora večpolarnemu svetu in zavezanost redu, ki temelji na pravilih, ne vzdrži natančnejšega pregleda. Peking v mednarodnih organizacijah pogosto uveljavlja skupna pravila samo, kadar služijo njegovim interesom, sicer pa jih razglasi za neprimerna za njegove specifične potrebe, jih ne upošteva ali jih razlaga samovoljno. Razvoj v zvezi z STO, SZO in Mednarodnim sodiščem za pomorsko mednarodno pravo kaže, da se legitimnost teh mednarodnih organizacij spodkopava. Posledično se zmanjšuje njihova zmogljivost reševanja dvostranskih sporov v večstranskem okviru.

Obenem je kitajska zunanja politika postala odločnejša, njena diplomacija pa bolj agresivna, zlasti pod vodstvom Ši Džinpinga. Kitajska želi imeti večjo vlogo na svetovnem prizorišču, ki bi odražala njen hiter vzpon. Kitajski diplomati so nadomestili vodilo Deng Šjaopinga „ne kaži svoje moči in počakaj na pravi čas“ z „diplomacijo volčjih bojnikov“.

Tako imenovani zakon o varnosti v Hongkongu je kršitev kitajske zaveze iz Skupne izjave Kitajske in Velike Britanije iz leta 1984, ki uveljavlja načelo „ena država, dva sistema“ za Hongkong. Nov zakon spodkopava vel-

javne mednarodne sporazume, pa tudi uveljavljeno neodvisnost in svoboščine Hongkonga. Od začetka veljavnosti zakona se je spoštovanje človekovih pravic v mestu hitro poslabšalo. Nov zakon je orodje za utišanje nasprotovanja, izvajanje množičnih aretacij prodemokratskih aktivistov, zatiranje svobode izražanja in združevanja ter napade na novinarje, pa tudi akademike.

Tajvan, ki je 7. največje azijsko gospodarstvo s stabilno pluralistično demokracijo, je v očeh Pekinga „odpadniška provinca“. Predsednik Xi Džinping je določil, da je leto 2049, ko bomo praznovali stoletnico ustanovitve Ljudske republike Kitajske, rok za ponovno združitev LRK in RK ne glede na potrebna sredstva, kar je destabilizirajoče in nevarno. Skupina ELSELS izraža globoko zaskrbljenost zaradi čedalje intenzivnejših vojaških ukrepov Kitajske, usmerjenih proti Tajvanu, ki predstavljajo resno grožnjo miru in stabilnosti v regiji. Ponovno izraža svoje stališče, da se morata obe strani vzdržati enostranskih ukrepov in uporabe sile. Verjamemo, da bi združitev Tajvana in Kitajske, če do nje kdaj pride, morala izhajati iz demokratične volje državljanov Tajvana in Ljudske republike Kitajske.

Skupina ELSELS je zavezana obrambi večstranskega reda, ki temelji na pravilih, in prednosti pravne države v mednarodnih odnosih. Mednarodne organizacije, ki so v središču tega reda, se prav tako morajo prilagoditi spreminjajočemu se svetu. To je mogoče doseči samo z večstranskimi pogajanjem z enako udeležbo in zastopanjem vseh deležnikov.

Tekmovanje med sistemi - obramba evropskih interesov

V 46 letih odkar sta EU in Ljudska republika Kitajska vzpostavili diplomatske vezi leta 1975 sta obe strani razvili tesen politični, gospodarski in kulturni odnos, ki temelji na mreži dialogov na visoki ravni. Evropska podjetja, inženirji in univerze so od prvih dni reform in odpiranja Kitajske v zunanji svet prispevali k njenemu razvoju z naložbami, tehnologijo in raziskavami, skupaj z znatno razvojno pomočjo EU. To sodelovanje je temeljilo na domnevi, da bo Kitajska sčasoma liberalizirala svoj gospodarski sistem in morada celo politiko. Pričakovali smo preobrazbo v smeri tržnega gospodarstva in postopno odpiranje za neovirano gospodarsko, znanstveno in kulturno izmenjavo.

Danes si moramo priznati, da naši upi niso bili izpolnjeni.

Kitajska ima pravico, da si sama izbere svojo razvojno pot. Vendar moramo v trenutku, ko Kitajska ne bo izpolnila svojih zavez, da bi podprla svoje interese v škodo našim, zaščititi dobrobit naših državljanov in Peking pozvati, naj spoštuje dane obljube.

Širjenje temeljnih vrednot EU, spoštovanje človekovega dostojanstva in človekovih pravic, svobode, demokracije, enakosti in pravne države bi bilo treba obravnavati v širšem azijskem okviru, zlasti v jugovzhodni Aziji. Položaj EU je mogoče okrepiti z dodatnimi strateškimi povezavami in sodelovanjem prek naložb in trgovinskih sporazumov s sosednjimi državami Kitajske, zlasti Indijo in regijo ASEAN. Slednja je tretja največja trgovinska partnerica EU, predvsem zaradi že vzpostavljenih partnerstev z Japonsko, Vietnamom in Južno Korejo. S poglobitvijo teh vezi lahko zagotovimo spodbude za dodatno gospodarsko povezovanje, s katerim se bo države ASEAN spodbudilo k utrditvi demokratičnih institucij in spoštovanju razglašanih načel. Opozarjamo, da so Kitajska in 14 drugih azijsko pacifiških držav podpisale največji svetovni trgovinski sporazum. Z njim se bo povečal kitajski politični in gospodarski vpliv v celotni regiji. Učinek tega sporazuma bomo podrobno spremljali, zlasti v zvezi z normativnimi elementi standardizacije. Glede združljivosti strategij, kot so kitajski standardi 2035, z evropskim povezovanjem, ki temelji na vrednotah, smo previdni in zavedamo se prizadevanj Kitajske za spodbujanje alternativnih sistemov gospodarskega in trgovinskega upravljanja.

COVID-19 - Študija primera odnosov med EU in Kitajsko

Izbruh COVID-19 služi kot študija primera za številne doslej opisane izzive v odnosih med EU in Kitajsko.

V zgodnji fazi pandemije je Kitajska poskušala prikriti resnost težave. Prikrila je pomembne informacije, zatrla je žvižgače in novinarje na Kitajskem ter onemogočila sprejemanje odločitev v odboru WHO za izredne razmere. S tajnostjo namesto odprtega reševanja rastoče krize je omogočila hitro širjenje virusa, ki je tako postal svetovna težava. Ko je COVID-19 postal prednostna naloga najvišjega vodstva države, so vsi kanali, vključno s kitajskimi medijskimi agencijami v tujini, kitajskimi diplomatskimi prizadevanji in kitajskimi podjetji, predstavljali Kitajsko kot vzor v boju proti pandemiji. Prikazana je bila kot svetovni dobrotnik, saj je po

vsem svetu pošiljala pomoč in medicinske pripomočke. Kitajski državni mediji so pomanjkljivo poročali o pomoči, ki jo je država prejela iz tujine, vključno s približno 60 tonami medicinskih pripomočkov iz držav članic EU. Po drugi strani je bila kitajska prodaja predstavljena kot „kitajska pomoč za prijatelje, ki jo potrebujejo“.

Diplomacija EU je bila dvakrat tarča kitajskega poseganja in v obeh primerih se je vdala kitajskemu pritisku. Najprej so evropski diplomati po poseganju kitajskih diplomatov omilili poročilo projektne skupine StratCom ESZD o kitajskih dezinformacijskih kampanjah med zdravstveno krizo. Kmalu zatem so kitajske medijske agencije zahtevale spremembe skupnega članka veleposlanika EU na Kitajskem in 27 dvostranskih veleposlanikov držav članic EU o kitajskem izvoru virusa. Evropski diplomati so se samocenzurirali.

Da bi odvrnili domačo kritiko obvladovanja krize, so kitajski uradniki trdili, da so virus v državo prinesli tujci. Niso pa omenili, da so bile te osebe v večini primerov kitajski državljani, ki so se vrnili iz tujine. Kitajski veleposlanik v Londonu v pogovoru z BBC ni priznal, da je virus izviral s Kitajske. Namesto tega je trdil, da ga je Peking zgolj prvi odkril. Poleg tega je predstavnik kitajskega zunanjega ministrstva uporabil svoj račun na družbenih medijih za širjenje govoric, da je virus pravzaprav ameriško biološko orodje. Državam, ki so zahtevale temeljito in neodvisno preiskavo o izvoru virusa, je bilo zagroženo z gospodarskimi in političnimi povračilnimi ukrepi.

Z vidiki systemskega tekmovanja s Kitajsko se soočamo na različnih področjih

V gospodarskih odnosih sta EU in Kitajska medsebojno odvisni in druga druga predstavljata pomembna trga. Vendar so evropska podjetja vse pogosteje tarče diskriminatornih praks, izkrivljanja trga in različnih omejitev v številnih gospodarskih sektorjih. Različne oblike subvencij za kitajsko konkurenco na kitajskem trgu, zlasti podjetja v državni lasti, so konkurenčne pogoje dodatno izkrivile. Podobni instrumenti se uporabljajo za vstop kitajskih podjetij na evropske trge, kjer tekmujejo z našimi podjetji ali jih prevzemajo, da bi izkoristila strokovno znanje slednjih in tako postala še močnejša konkurenca za druga podjetja v EU.

Dodatno tveganje, ki se ga evropske oblasti morajo zavedati, je kitajsko pravo, ki zahteva,

da kitajska podjetja sodelujejo z državnimi tajnimi službami. Še naprej moramo pazljivo spremljati, ali obstaja tveganje, da kitajska podjetja neprimerno uporabijo podatke. Posegi kitajskih veleposlanikov v Evropi, ki so vladam držav članic grozili s povračilnimi ukrepi za njihova podjetja, ki poslujejo na Kitajskem, če Huawei ne bo del njihovih nacionalnih omrežij 5G, ponazarjajo ta pristop. Seznanjeni smo z grožnjami Kitajske državam, ki izražajo kritiko razmer na področju človekovih pravic na Kitajskem ali pozivajo k mednarodni preiskavi o COVID-19, kot se je na primer zgodilo s trgovinskimi omejitvami za različne avstralske proizvode.

EU pa je nasprotno najbolj odprto gospodarsko območje na svetu. Tuje naložbe so dobrodošle in prispevajo h gospodarski rasti. Naš sistem s strogimi pravili o konkurenci, naložbah in nakupih je dobro zasnovan in primeren za gospodarske akterje iz liberalnih tržnih gospodarstev. Vendar je slabo opremljen za spoprijemanje z izzivi gospodarstva, ki ga vodi država, ki svojim podjetjem zagotavlja državno podporo na ravni, ki podjetjem iz EU ni na voljo, z namenom širjenja na naših trgih in sredstvi za to. Zato je treba z dejavnim in razumnim sodelovanjem s Kitajsko ustvariti enake konkurenčne pogoje. V ta namen skupina ELSELS pozdravlja nedavni načelni dogovor o celovitem sporazumu o naložbah med EU in Kitajsko. Vendar zgolj s sporazumom o naložbah ni mogoče rešiti vseh težav v naših gospodarskih in političnih odnosih; sporazum mora zagotoviti trdne določbe za vse sektorje in mehanizme izvrševanja za odpravo sedanjih neravnovesij in zagotovitev, da Kitajska in kitajska podjetja spoštujejo te določbe. Ključnega pomena ostaja tudi hkratno oblikovanje spremljajočih ukrepov na neodvisni in večstranski ravni ter zagotavljanje izvajanja ključnih predpisov. Izboljšanje našega nabora instrumentov trgovinske zaščite mora biti prednostna naloga. Bela knjiga o zagotavljanju enakih konkurenčnih pogojev glede tujih subvencij, ki jo je Komisija nedavno izdala, je korak v pravo smer, čeprav je treba obenem poudariti potrebo po spoštovanju naših načel odprtosti ter proste in pravične konkurence na notranjem trgu EU. Komisijo pozivamo, naj na podlagi bele knjige predlaga instrument za enake konkurenčne pogoje, ki naj bi evropskim podjetjem omogočil, da bodo uspešna v tekmi s subvencioniranimi kitajskimi podjetji v konkurenčnem okolju notranjega trga. Poleg tega je treba uporabiti enostranske instrumente EU, kot sta načrtovani sistem EU o potrebnih skrbnosti za oskrbovalne verige ali nov globalni režim sankcij EU, za zapolnitev vrzeli, ki bi neizogibno ostale, če bi se sprejel zgolj sporazum o naložbah.

Politična priporočila skupine ELS

Kitajska je s spodbujanjem kitajskega dostopa do notranjega trga sprejela evropsko povezovanje. Podprla je tudi močan evropski glas, ki spodbuja večpolarni svet. Vseeno pa uporablja dvostranske in alternativne večstranske strategije, da bi zaobšla splošen pristop, ki temelji na pravilih, ki jih uporabljajo evropske institucije. Alternativne oblike, kot je naložbena shema 17 + 1, ter pripravljenost velikih držav članic, da egoistično sklenejo posamezne trgovinske in naložbene sporazume za svoja podjetja, samo koristijo Kitajski pri izvajanju načela „razdeli in vladaj“ (s povzročanjem razkola v bloku). S tem je oslabljen položaj EU in njenih držav članic. Za učinkovit pristop h Kitajski je potrebna usklajena zunanja politika, ki temelji na vrednotah in ki jo EU ter njene države članice izvajajo lojalno.

Brez enotnega pristopa EU, ki bo izkoristil pogajalsko moč vseh 27 držav članic, se s Kitajsko ne moremo pogajati pod enakimi pogoji. Skupina ELSELS poziva države članice in evropske institucije, naj nastopajo enotno in sprejmejo skladen ter celovit pristop na vseh ravneh. Vztraja, da so potrebne tržne reforme in enaki konkurenčni pogoji za vsa evropska podjetja. V evropskih institucijah bi bilo treba ustanoviti medsektorsko delovno skupino po vzoru uspešne delovne skupine za brexit, ki je bila ključna pri ohranjanju enotnih stališč držav članic. EU mora v prizadevanjih za odprto strateško neodvisnost okrepiti svoje oskrbovalne verige, da bi na različne načine povečala njihovo odpornost, vključno s povečanjem lastne proizvodnje in selitvijo proizvodnje bližje.

> **Stroga vzajemnost kot druga najboljša rešitev:** Skupina ELSELS daje prednost sodelovanju s Kitajsko na podlagi odprtega regulativnega okvira EU in popolnoma v skladu s pravili STO. Obenem mora biti EU zmožna odločno zaščititi svoje temeljne interese na podlagi skladnosti s pravili STO, vzajemnosti in učinkovite uporabe izravnalnih ukrepov. Vendar bi v primeru, da ne bo mogoče doseči takšnega odprtega pristopa v gospodarskih odnosih med EU in Kitajsko, EU morala uporabiti svoje ukrepe trgovinske zaščite in druge ustrezne avtonomne ukrepe zoper kitajska podjetja, če bi ugotovili učinke izkrivljanja trgovine ali grožnje za varnostne in strateške interese EU. Odražati bi morali omejitve, s katerimi se soočajo evropska podjetja na Kitajskem.

> **Protimonopolna pravila EU ter pravila EU o združitvah in državni pomoči za kitajska podjetja, ki delujejo v EU:**

Da bi preprečili nepošteno konkurenco, bi EU morala razviti instrument za konkurenčno nevtralnost, da bi zagotovila konkurenčno nevtralnost kitajskih podjetij v državni lasti na evropskem trgu. Enako velja za vsa podjetja, ki jih subvencionira država, ne glede na njihovo lastniško strukturo in državo, v kateri večinoma poslujejo. Večstranska prizadevanja za okrepitev pravil STO o industrijskih subvencijah, ki temeljijo na tristranskem sodelovanju EU, ZDA in Japonske, je treba še dodatno spodbuditi.

> **Vzajemnost v javnih naročilih:** Evropskim podjetjem je sodelovanje v javnih naročilih na Kitajskem pogosto prepovedano. Evropska komisija mora zagotoviti, da naročniki in države članice učinkovito uporabljajo direktive EU iz leta 2014, in morda pregledati okvir. Sozakonodajalca bi morala dokončati nov, uravnotežen instrument za mednarodno javno naročanje, s katerim bi okrepila nabor orodji EU in spodbudila globalno vzajemne trgovinske pogoje. Kitajska bi se morala čim prej pridružiti Sporazumu STO o vladnih naročilih in odpreti za mednarodno javno naročanje.

> **Prisilni prenosi tehnologije:** Kitajska podjetja še naprej izvajajo prisilne prenose tehnologije in krajo intelektualne lastnine. Ta nedovoljena praksa je tudi stranski produkt projekta Pekinška z naslovom Narejeno na Kitajskem 2025, katerega cilj je dejavno spodbujati tehnološko enakost z ZDA in EU. Te metode ogrožajo prihodnje poslovne možnosti in ustvarjanje delovnih mest ter rast v Evropi. Sicer pozitivno ocenjujemo dejstvo, da so pravila, ki neposredno prepovedujejo več vrst prisilnega prenosa tehnologije, zdaj del celovitega sporazuma o naložbah, vendar je vseeno treba zagotoviti, da ustrezna obravnava vseh vrst prisilnih prenosov tehnologije in kraje intelektualne lastnine ostane prednostna naloga v dvostranskih odnosih. Evropska komisija bi morala ustanoviti delovno skupino, ki bi ozaveščala države članice in evropska podjetja ter vztrajala, da Kitajska in organi podjetij ustavijo prisilne prenose tehnologije in kršitve varstva intelektualne lastnine.

> **Industrijska strategija za EU:** EU mora izboljšati okvirne pogoje za naložbe in inovacije podjetij. Analizirati bi bilo treba kitajsko strategijo za ključne indus-

trije in ugotovitve vključiti v načrtovane odhodke za raziskave, razvoj in inovacije na ravni EU in držav članic. S stalnim vlaganjem v raziskave, razvoj in inovacije v EU se lahko poleg tega ustvarijo nove medsebojne odvisnosti, s katerimi se bo izravnalo razmerje moči med EU in Kitajsko. Posebno pozornost je treba nameniti odpornosti oskrbovalnih verig EU, da bi dosegli odprto strateško neodvisnost, vključno z razvojem novih priložnosti v južnem in vzhodnem sosedstvu. Skupina ELSELS tudi zahteva preglednost v zvezi z dvostranskimi sporazumi med posameznimi državami in Kitajsko. Dejstvo, da se vprašljivi nacionalni predpisi uporabljajo za ohranjanje tajnosti strateških pogodb s Pekingom, je zaskrbljujoče. Takšen primer je žal bilo nedavno posojilo Kitajske madžarski vladi za železnico visokih hitrosti med Budimpešto in Beogradom. Skupina ELSELS tudi zahteva, da dvostranski sporazumi med posameznimi državami in Kitajsko temeljijo na temeljiti oceni tveganj, da bi zagotovili, da te naložbe ne ogrožajo varnosti ali javnega reda v EU z obratovanjem ali upravljanjem med drugim kritične infrastrukture, kritičnih tehnologij ali blaga z dvojno rabo ali nadzorom nad njimi ali dobavo kritičnih virov ali občutljivih informacij, vključno z osebnimi podatki. V zvezi s tem skupina ELS poziva k preglednosti teh sporazumov.

- **Pobuda En pas, ena pot:** Kitajsko geopolitično agendo, ki je prikrita v obliki infrastrukturnih projektov in projektov financiranja v okviru pobude En pas, ena pot, je treba razkriti in te projekte je treba tesno spremljati, tudi z vidika njihovih negativnih političnih učinkov. EU bi morala pri gradnji infrastrukture in zagotavljanju financiranja v tretjih državah odločneje zagovarjati svojo strategijo za povezljivost, saj je strateško pomembna in bo prinesla poslovne priložnosti za naša podjetja. Vendar moramo zahtevati, da pobuda 'En pas, ena pot' izpolnjuje mednarodne standarde in glede na pomanjkljivo preglednost razpisnih postopkov zagotavlja pravično konkurenco na trgih tretjih držav s spoštovanjem praks večstranskega gospodarskega upravljanja.
- **Tehnološka platforma 5G:** Razvoj omrežja 5G v celotni Evropi je temelj njene prihodnje konkurenčnosti. Vire, mobilizirane v okviru načrta okrevanja za Evropo, bi bilo treba uporabiti za zagotovitev potrebnih sredstev za varno infrastrukturo vsem državam članicam ter podporo evropske industrije, zmogljivosti

in inovacij. Kitajsko sodelovanje na tem področju bi bilo treba skrbno preveriti in podjetja, ki dozdevno predstavljajo varnostno grožnjo, bi bilo treba izključiti iz vseh poslov, povezanih s 5G, v EU-27.

- **Agroživilski, ribiški in akvakulturni sektorji kot strateška sredstva v odnosih s Kitajsko:** Glede na stalno odvisnost Kitajske in kitajskega vodstva na področju prehranske varnosti bi EU morala mobilizirati sredstva za razvoj pametnega okvira za zaščito interesov evropskih kmetov, ribičev in proizvajalcev v akvakulturi ter potrošnikov in preprečitev nepoštene konkurence v sektorjih kmetijstva, ribištva in akvakulturne proizvodnje. Seznanjeni smo s sklenitvijo Sporazuma med Evropsko unijo in Vlado Ljudske republike Kitajske o sodelovanju na področju geografskih označb in njihovi zaščiti. Izvajanje tega sporazuma bomo tesno nadzorovali in spremljali kitajska prizadevanja za zagotovitev zaščite evropskih pravic intelektualne lastnine.

V zvezi s trgovino ostajamo zavezani odprtim odnosom s Kitajsko. Žal so zaradi stalnih, neutemeljenih netaarifnih ukrepov, tehničnih ovir in pomanjkljive vzajemnosti naši trgovinski odnosi še vedno neuravnoteženi. Državne subvencije na Kitajskem vodijo v presežno proizvodnjo in damping na evropskem in svetovnem trgu. Izključno transakcijski pristop sicer ne zagotavlja doseganja strateških ciljev, vendar evropski pristop iskanja rešitev s pogajanjem, namesto uvajanja tarif po zgledu ZDA, ni vedno uspešen.

Odličen primer je globalni forum o presežni jeklarski zmogljivosti, ki je bil vzpostavljen v okviru OECD leta 2016 po globalni jeklarski krizi, ki je nastala zaradi kitajske presežne zmogljivosti. Tri leta pogajanj niso prinesla nobenih konkretnih rezultatov in nazadnje je Kitajska zapustila forum oktobra 2019. Težava presežnih jeklarskih zmogljivosti ostaja in ogroženih je 2,6 milijona neposrednih in posrednih delovnih mest v EU.

Politična priporočila skupine ELS

- **Modernizacija STO:** Kitajska vse od svoje pridružitve STO leta 2001 ne izpolnjuje svojih zavez. EU bi si morala skupaj z drugimi članicami STO dejavno prizadevati za posodobitev pravilnika STO. Kitajska mora v zvezi s tem izpolniti svoje odgovornosti in zaveze kot članica in priznati svoj dejanski gospodarski status,

vključno s priznanjem, da ni več država v razvoju.

- > **Popolna uporaba instrumentov trgovinske zaščite:** Pozivamo k nadaljnji strogi uporabi instrumentov trgovinske zaščite in nove protidampinške metodologije ter obravnavi njihove morebitne okrepitve, dokler se bodo uporabljale nepoštene trgovinske prakse. Na ta način se bodo bolje odpravljala izkrivljanja cen in stroškov, ki niso posledica sil prostega trga.
- > **Več preiskav Evropske komisije na lastno pobudo:** Skupina ELS podpira povečanje zmogljivosti Evropske komisije za preiskave protidampinških/protisubvencijskih primerov po uradni dolžnosti brez uradnih pritožb prizadetih evropskih podjetij. Komisija bi morala v celoti uporabiti te večje pristojnosti.
- > **Proučitev novih prožnih oblik zavezniškega sodelovanja:** Države članice spodbujamo, naj ustvarijo nov forum za večstransko sodelovanje, ki bo temeljil na zupuščini Usklajevalnega odbora za večstranski strateški nadzor izvoza. Glavni cilj tega novega foruma bi bila spremljanje in nadzor izvoza tehnologij, trgovinskih tokov in občutljivih naložb v zadevne države, pa tudi etičnih standardov na področju raziskav, proizvodnje in izločanja podatkov.
- > **Učinkovito pregledovanje neposrednih tujih naložb:** Države članice pozivamo, naj začnejo hitro izvajati in učinkovito uporabljati novo uredbo za vzpostavitev mehanizmov za pregled tujih naložb v kritičnih sektorjih ter zapolnijo obstoječe vrzeli. Razmisliti bi bilo treba tudi o morebitni reviziji za obravnavo tržnih izkrivljanj, ki jih povzročajo tuje subvencije na notranjem trgu. Paziti se moramo prizadevanj za vzpostavitev škodljivih gospodarskih odvisnosti s strateškimi naložbami in v zvezi s tem smo zavezani krepitvi odprte strateške neodvisnosti Evrope.
- > **Celovit sporazum o naložbah med EU in Kitajsko:** Pozitivno ocenjujemo dejstvo, da je bil dosežen načelni politični dogovor o celovitem sporazumu o naložbah med EU in Kitajsko, s katerim naj bi se zagotovil varnejši pravni okvir za dolgoročni dostop do trgov in naložbene prilžnosti. Celovit sporazum o naložbah odraža naše prednostne naloge in lahko prispeva k zagotavljanju več vzajemnosti pri dostopu do trgov, enakim konkurenčnim pogojem ter spodbu-

janju nediskriminatorne obravnave podjetij in vlagateljev. Priznavamo, da se z njim ne bodo odpravile vse vrzeli na teh področjih. Skupina ELS bo natančno pregledala sporazum, ki vključuje ambiciozne trgovinske določbe in določbe o trajnostnem razvoju, kot so pravice delavcev, s katerimi se je Kitajska prvič strinjala. Ko bomo morali podpreti sporazum o naložbah, bomo upoštevali tudi razmere na področju človekovih pravic na Kitajskem. Spremljanje izvajanja je ključnega pomena, ker je vrednost dogovora odvisna od tega, kako bo Kitajska izpolnjevala te zaveze.

- > **Obravnava presežnih zmogljivosti:** EU bi morala nadaljevati dialog z drugimi mednarodnimi deležniki v okviru OECD, STO in G20 ter pritiskati na Kitajsko, da se ponovno pridruži pogajanjem.
- > **Sporazum o naložbah s Tajvanom:** Podpiramo začetek pogajanj o dvostranskem sporazumu o naložbah s Tajvanom. Poleg tega pozivamo Komisijo, naj zaključi pripravljalno delo, zlasti predhodno študijo in oceno učinka, da bi uradno začela pogajanja v okviru politike EU „ena Kitajska“. Menimo tudi, da bi bilo treba Tajvan povabiti k sodelovanju na sestankih SZO ter v njenih v mehanizmih in dejavnostih, zlasti med pandemijo. Uravnoteženo obvladovanje krize Tajpeja je pokazalo, kako dragoce- no bi njegovo sodelovanje lahko bilo za organizacijo.
- > **Prizadevanja za učinkovito izvajanje:** Skupina ELS bo poskrbela, da bo Evropski parlament aktivno spremljal učinkovito izvajanje vseh prihodnjih sporazumov s Kitajsko, ter bo v teh prizadevanjih spodbujala vlogo parlamentarne diplomacije in dialoga.

Peking poskuša v **evropskih javnih in akademskih razpravah** vplivati na diskurz v evropski družbi. Njegov namen je uveljaviti njegove lastne politične opise in cenzurirati kritične glasove v Evropi.

Svoboda mnenja, izražanja, vere in združevanja so temeljna načela naših liberalnih demokracij. Kritično razmišljanje je v Evropi bistveni element participativne demokracije. Za kitajsko komunistično stranko ta temeljna načela evropskega modela spadajo med „sedem subverzivnih tokov“ in „zahodno zlo“, ki ga je treba na Kitajskem zatreti.

Obenem pa Kitajska te svoboščine v Evropi vse pogosteje izkorišča za oblikovanje svo-

je agende. Pregledna razprava o Kitajski v naših medijih, na univerzah, v možganskih trustih ter na kanalih družbenih medijev je dobrodošla in koristna, vendar se je treba boriti proti prikritim sredstvom vplivanja na javne razprave.

Nekatera evropska medijska podjetja so postala predmet združitvev in prevzemov kitajskih podjetij. V njih so bile zato uvedene delovne smernice v prid Kitajske. Prihodki iz oglasov in kitajskih medijskih spotov, ki jih naročajo kitajske institucije in podjetja, se uporabljajo kot vzvod za spodbujanje sporočil, ki so naklonjena Kitajski, in cenzuro kritičnega poročanja. Kitajska veleposlaništva v Evropi pritiskajo na evropske novinarje in univerze, naj se vzdržijo izjav, ki so dozdevno kritične do Kitajske. Evropski možganski trusti in univerze, ki jih financirajo kitajske institucije in podjetja ali z njimi sodelujejo, promovirajo mnenja kitajske vlade. V ta namen se uporablja tudi obsežna mreža več kot 500 Konfucijevih inštitutov. Poleg tega poskušajo posegati v učne načrte zahodnih univerz, v katerih želijo cenzurirati kritično razmišljanje in raziskave o Kitajski. Evropskim raziskovalcem in novinarjem niso odobreni kitajski vizumi in dostop do kitajskih virov, kadar se njihovo delo dojema kot kritično do politike komunistične stranke.

Ta poseganja pogosto ostanejo neopažena, vendar so usmerjena zoper naše temeljne vrednote in načela. Za poimenovanje teh novih taktik manipulativne diplomatske politike se uporablja izraz ostra moč, ki je v nasprotju z običajno javno diplomacijo mehke moči.

Politična priporočila skupine ELS

> **Pregled tujih naložb v medije:** Kitajska je v zadnjih 10 letih v evropska medijska podjetja vložila skoraj 3 milijarde EUR. Samo nekatere države članice EU imajo vzpostavljene mehanizme pregleda tujih naložb v medije. Zato spodbujamo Komisijo, naj razvije vseevropski regulativni sistem, s katerim se bo medijskim podjetjem, ki jih financirajo ali nadzorujejo vlade, preprečil prevzem evropskih medijskih podjetij. Uporabljati bi se moral predvsem za nedemokratične države, v katerih evropskim medijskim organizacijam ni dovoljeno svobodno delovanje ali pa so prisiljene, da svoja poročila prikrojijo v prid lokalnih vlad. Ta prizadevanja bi morala temeljiti na skupni podatkovni zbirki, ki bi olajšala uskla-

jeno preprečevanje in/ali preganjanje v celotni Evropski uniji. V nasprotnem primeru bodo kitajskemu zgledu sledile druge države s podobnimi avtoritarnimi političnimi ideologijami in obstaja nevarnost, da se bodo druge države vpletale v notranje zadeve Evropske unije.

- > **Podpora neodvisnim kitajskim raziskavam in novinarstvu:** Z večjo podporo neodvisnemu in kritičnemu strokovnemu znanju o Kitajski se bo zmanjšala odvisnost možganskih trustov in univerz od kitajskih podjetij in institucij, ki trenutno financirajo njihove dejavnosti. Močno priporočamo vzpostavitev programa za raziskave o Kitajski, ki ga bo financirala EU in bo na voljo evropskim univerzam, ter oblikovanje evropske dotacije za znanje o Kitajski. EU in države članice morajo tudi še naprej braniti svobodo govora na univerzah in poskrbeti, da svobode govora na evropskih univerzah ne bo spodkopala prisila kitajskih oblasti, bodisi zoper evropske ali kitajske študente in akademike.
- > **Spodbujanje, podpiranje in financiranje neodvisnega novinarstva in liberalnih medijev:** EU in njene države članice bi morale spodbujati novinarje, ki preiskujejo kitajsko cenzuriranje, propagando, nadlegovanje tiska in kršitve človekovih pravic. Pobuda za zaupanje v novinarstvo, Mednarodni konzorcij preiskovalnih novinarjev in Forum za informacije in demokracijo so dobri primeri. EU lahko prispeva k tem prizadevanjem z ustanovitvijo evropskega sklada za demokratične medije.
- > **Boj proti kitajskim dezinformacijskim kampanjam in vsiljenim opisom:** Evropski proizvajalec avtomobilov je bil prisiljen v javno opravičilo za oglas, v katerem je bila uporabljena izjava daljame in ki je bil objavljen na spletnem družbenem omrežju. Omemba pregonov verskih in etničnih manjšin, kot so Tibetanci in Ujguri, ali dodelitev evropske nagrade za literaturo pisatelju, ki je pridržan na Kitajskem, lahko vodi v grožnje kitajskih diplomatov zoper akademske ustanove in celo zoper vlade. V EU ne smemo dopuščati kitajskih poskusov vsiljevanja opisov in cenzuriranja mnenj. Vse institucije EU morajo strogo ugotavljati in imenovati kitajske dezinformacijske kampanje in opise, kot so bili tisti, povezani s krizo zaradi COVID-19. Predlagamo, naj se uvede vseevropska dokumentacija o dezinformacijah in kršitvah človekovih pravic, ki bo namenjena ozaveščanju in

s tem tudi podpori za žrtve, ki so lahko posamezniki, podjetja ali vlade. S temi prizadevanji bi lahko postavili temelje za izobraževanje in na primer oblikovanje naborov orodij ali posebnih spletišč, da bi evropske državljane opremili s potrebnimi veščinami in/ali znanjem za preprečevanje napačne obveščenosti.

> Te podatke lahko zbira in redno objavlja ESZD.

> **Obramba človekovih in temeljnih pravic:**

Kršitev človekovih pravic na celinskem Kitajskem in v Hongkongu ni mogoče prezreti in EU in njene države članice se morajo nanje odločno odzvati. Skupina ELS pozdravlja sprejet globalni režim sankcij EU na področju človekovih pravic (evropski zakon Magnickega), ki bo zagotovil, da bodo kršitelji človekovih pravic za svoja dejanja odgovarjali. Skupina ELS bi morala v politični diplomaciji zahtevati, da se v globalni režim sankcij EU na področju človekovih pravic vključi korupcija.

> **Izpušitev aktivistov na področju človekovih pravic:**

Pozivamo k izpušitvi samovoljno pridržanih in zaprtih aktivistov na področju človekovih pravic, političnih oporečnikov in drugih, vključno s švedskim državljanom Guijem Minhajem. Zelo zaskrbljeni smo zaradi poročil o sistematičnih kršitvah človekovih pravic, vključno s pridržanji, sterilizacijo in prisilnimi splavi, katerih žrtve so Ujguri in pripadniki drugih, zlasti muslimanskih manjšin v Sinkiangu, ter zahtevamo neodvisno in nujno preiskavo teh obtožb. Poudarjamo, da je potreben prost dostop do Tibeta, med drugim tudi za diplomate, novinarje, turiste in Tibetance same.

> **Nadaljnje zavzemanje za Hongkong:**

Skupina ELS mora še naprej podpirati neodvisnost in svobodo Hongkonga ter pravno državo v njem. Še naprej bi morala močno spodbujati države članice, naj izvajajo sveženj ukrepov, o katerih se je dogovoril Svet za zunanje zadeve 28. julija 2020 in ki jih je Parlament sprejel s skupno resolucijo z dne 15. junija 2020.

> **Evropska prepoved uvoza proizvodov, proizvedenih s prisilnim delom:**

Kitajske oblasti naj bi v taboriščih v pokrajini Sinkiang pridržale milijon Ujgurov in jih izkoriščale za prisilno delo. Predstavniški dom ZDA je skoraj povsem soglasno sprejel zakon, ki prepoveduje uvoz proizvodov, proizvedenih s prisilnim delom. Tudi EU bi morala v skladu z zakonodajo

STO prepovedati uvoz proizvodov podjetij, ki izkoriščajo prisilno delo. Prav tako bi morali biti na trgih EU prepovedani proizvodi, proizvedeni v prevzgojnih taborih.

> **Podpora verski svobodi na Kitajskem:**

Kitajska svojim državljanom še vedno ne dovoljuje verske svobode. Verska združenja in skupnosti, zlasti kristjani, muslimani, budisti in drugi, ki niso del organizacij pod nadzorom režima, so tarče nadlegovanja, pridržanj, uničevanja verskih simbolov in verskih objektov, zatiranja in drugih oblik neusmiljenega preganjanja. EU bi morala imenovati posebnega odposlanca za spodbujanje svobode veroizpovedi ali prepričanja zunaj EU z ustreznimi sredstvi, vprašanje verske svobode pa bi morala tudi stalno vključevati v svoje odnose z Ljudsko republiko Kitajsko.

> Kitajska je postala ena od držav, ki največ

prispevajo v proračun OZN in njena vojska vse pogosteje sodeluje v operacijah OZN za ohranjanje miru. Kot stalna članica Varnostnega sveta OZN in članica Sveta OZN za človekove pravice ima Kitajska posebno odgovornost, da podpira tri stebre OZN: človekove pravice, mir in varnost, pa tudi razvoj.

Položaj EU v zvezi z napetostmi med ZDA in Kitajsko

Odnosi med ZDA in Kitajsko imajo posledice za ves svet, zlasti odkar so se zaradi svetovne pandemije dodatno zaostrele obstoječe napetosti. Tekmovanje med velesilama se nedvomno spreminja v rivalstvo. EU mora v teh okoliščinah zavzeti položaj, ki ji bo omogočil, da bo zaščitila svoje interese in obenem ohranila delovne odnose z obema akterjema.

Po eni strani EU in ZDA povezuje čezatlantska vez, ki je institucionalizirana v Natu in temelji na načelih demokracije, svobode, človekovih pravic in pravne države. Skupina ELS je zavezana obnovi in krepitvi te vezi. EU že več kot 30 let zvesto podpira ZDA z ohranjanjem embarga na orožje za Kitajsko. Po drugi strani pa je kitajski trg kljub vsem pridržkom močan magnet, ki privlači evropska podjetja vseh velikosti.

Samo EU kot celota državam članicam omogoča, da ohranijo neodvisnost v tekmovanju za vodilno vlogo med ZDA in Kitajsko.

Da je geopolitična velikana ne bi stisnila, mora EU ohraniti načelno a pragmatično zunanjo politiko. Obramba multilateralizma in njegovih institucij ter spoštovanje reda, ki temelji na pravilih, sta bistvena za obrambo položaja EU. To vključuje uvedbo sankcij za obrambo evropskih interesov,

ki lahko vodijo včasne ovire ali razočaranja, kot so morebitni povračilni ukrepi Pekinga, ki škodijo našim poslovnim interesom. Vendar se bo s temi sankcijami dolgoročno okrepil mednarodni sistem, ki temelji na preglednih pravilih. Za doseg tega cilja mora EU prevzeti vodilni položaj pri obnovi zaveznitva z ZDA. Podobno bi morala storiti z drugimi demokratičnimi, podobno mislečimi državami, ki so zaskrbljene zaradi selektivnosti Kitajske pri spoštovanju mednarodnih pravil.

Skupina ELS pozdravlja vzpostavitev dialoga med EU in ZDA o Kitajski in poziva k temeljitim razpravam o področjih, kot je prisilni prenos tehnologije ali krepitev večstranskih institucij, na katerih skupen pristop ni samo zaželen, temveč tudi nujen. Skupina ELS poleg tega poziva EU in ZDA ter druge demokratične države, naj si prizadevajo za ambiciozno agendo za podporo demokracije po vsem svetu, naj se zoperstavijo postopnemu širjenju avtoritarizma, podprejo željo ljudi po svobodi in okrepijo demokratično odpornost.

Odnosi med EU in Kitajsko se lahko razvijajo v skladu s tremi različnimi scenariji, kar bo odvisno od rezultatov teh prizadevanj:

a) Pozitivni scenarij - povezovanje in sodelovanje

Pri pozitivnem scenariju obe strani še naprej sodelujeta. To omogoča EU, da se povezuje z ZDA in Kitajsko, sklepa sporazume ter poveča trgovino in raven naložb. Vse tri partnerice si skupaj prizadevajo rešiti svetovne težave, kot so podnebne spremembe, terorizem in sedanja pandemija. Redne dialoge zaznamuje visoka raven zaupanja.

b) Nevtralni scenarij - soobstoj in prebijanje

EU sprejme prednosti svojih partneric in si prizadeva povečati svoje. Zavedanje EU o vse večji konkurenci in njena prizadevanja za odpravo nepoštenih trgovinskih praks ne škodijo odnosom, saj se vse strani zavedajo, da lahko z njimi več pridobijo kot izgubijo.

c) Negativni scenarij - tekmovanje in spori

Tretji scenarij ima najhujše posledice. EU mora uspešno krmariti in manevrirati v

sovražnem okolju, v katerem ni zaupanja, obstajajo ovire za trgovino in se uvajajo številni povračilni ukrepi.

Evropska javnost ne bi sprejela vojaškega spopada. EU se bo zmožna siljenju v morebitno udeležbo zoperstaviti le, če bo močna in združena. Njena moč je odvisna od učinkovite in odločne zunanje politike v duhu člena 24(3) PEU. EU mora biti pripravljena brezkompromisno izkoristiti svoje vzvode (močan gospodarski akter, dominantna donatorica pomoči, zaupanja vredna politična partnerica, izvoznica posebne oblike modela povezovanja). Enotnost pomeni enotno stališče do Kitajske in ZDA, tako da kratkoročni in ozkogledi interesi ne bodo prevladali nad splošnim interesom. V odnosu do Kitajske mora Evropa praviloma izkoristiti svojo veliko večjo skupno pogajalsko moč.

EU se mora pripraviti na morebitno poslabšanje odnosov med ZDA in Kitajsko. Spremeniti mora naravo oskrbovalnih verig (približati jih mora domu) in znatno povečati naložbe v raziskave in razvoj ter tako postati samozadostna v ključnih sektorjih gospodarstva. EU morda ne bo mogla ustaviti dejanj Kitajske, mora pa poskrbeti, da bo Kitajska zanje plačala visoko ceno. V prizadevanjih za ponovno vzpostavitev ravnotežja v vezeh s Kitajsko bi bilo treba upoštevati odločno uveljavljanje vzajemnosti, mehanizmov pregleda naložb in omejitev prevzemov občutljivih evropskih podjetij ter strateške infrastrukture, vključno s kmetijstvom, nepremičninami in tehnologijo. Poleg tega bi morala vedno biti na voljo možnost omejevalnih ukrepov (torej globalni režim sankcij). Odločna obramba svobode in demokracije krepi zmogljivost EU za spopadanje s sistematičnimi prizadevanji Kitajske, da vpliva na evropske politike in civilno družbo z namenom oblikovanja javnega mnenja v skladu s kitajskimi strateškimi interesi. Poleg tega bi EU morala razkriti plenilske taktike in dejanja Kitajske v ranljivih tretjih državah. Te države privabijo z obljubami, kot je pobuda En pas, ena pot, končajo pa v pasti dolga (dolgovi za sredstva).

Obnovljen dialog med EU in ZDA o Kitajski, ki je osredotočen na politične, varnostne, strateške in gospodarske vidike, bi se lahko uporabil kot platforma za EU in ZDA, da bi bolje razumeli pristop druga druge do Kitajske in ju uskladili ter preprečili nepotrebno zaostrovanje odnosov med ZDA in Kitajsko. Evropski voditelji morajo upoštevati, da je politika ZDA do Kitajske eno od redkih vprašanj, o katerem je mogoče doseči soglasje obeh strank.

Čezatlantska vez je in vedno bo močnejša

ter pomembnejša za Evropo, ne glede na to, kako tesni bodo postali naši odnosi s Kitajsko. Vera v svobodo in demokracijo nas povezuje z ZDA, ki so naš ključni zaveznik pri obravnavi odnosov s Kitajsko.

Sklepi

Politika EU v zvezi s Kitajsko bi morala temeljiti na naslednjih načelih: sodelovanje, kadar je mogoče; konkurenca, kadar je potrebna; soočenje, kadar je nujno. Ta pristop EU omogoča, da se prožno odziva na razvoj dvostranskih odnosov.

Vendar sta za povezovanje potrebna interes obeh strani in spoštovanje obstoječih pravil. Zato pričakujemo, da bo Kitajska izpolnila svoje zaveze. Selektivna uporaba mednarodnega reda, ki temelji na pravilih, ni sprejemljiva. Od Pekinga pričakujemo nediskriminacijo in odprtost, pa tudi pripravljenost, da sprejme odgovornost, ki mu jo prinaša pomembnejša vloga na svetovnem prizorišču.

Skupina ELS podpira povezovanje s Kitajsko, ki je načelno, praktično in pragmatično. EU glede svojih vrednot in načel ne bo sklepala kompromisov. Skupina ELS poziva evropske institucije in države članice EU, naj uporabijo vsa sredstva, da bi kitajsko vodstvo prepričale, naj svojo navdihujočo državo spremenijo v odgovorno članico mednarodne skupnosti.